

**МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

**НАУКОВИЙ ВІСНИК
ЛУГАНСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
АГРАРНОГО УНІВЕРСИТЕТУ**

№ 36

СЕРІЯ: «СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКІ НАУКИ»

**Луганськ
“Елгон-2”
2012**

УДК 631.5/9(06)+636(06)

Науковий вісник Луганського національного аграрного університету. Серія: „Сільськогосподарські науки”//Ред. В. Г. Ткаченко. – Луганськ: “Елтон-2”, 2012. – № 36. – 258 с.

До вісника наукових праць включено результати наукових досліджень з проблем сільськогосподарських наук, які проводилися вченими, аспірантами та співробітниками Луганського національного аграрного університету та інших вузів і науково-дослідних установ.

Голова редакційної ради

ректор університету, доктор економічних наук, професор **В. Г. ТКАЧЕНКО**

Заступник заступник голови редакційної ради

проректор з наукової роботи, доктор технічних наук, професор **М. В. БРАГНЕЦЬ**
Технічний секретар – **Л. І. СОКОЛОВА**

Серія – “Сільськогосподарські науки”:

Голова редакційної колегії – **І. В. КІРПІЧІВ**
Заступник голови – **В. С. ЛІННІК**
Відповідальний секретар і відповідальний за випуск наукового вісника – **А. А. ГУБАРІВ**

Члени редакційної колегії:

М. І. ДРАНІЩЕВ (м. Луганськ);
М. Я. ЄФІМЕНКО (с. Чубинське);
М. І. КОНОПЛЯ (м. Луганськ);
В. Ю. АФАНАСЕНКО (м. Луганськ);
А. І. ДЕНИСЕНКО (м. Луганськ);
Г. П. КОТЕНДЖИ (м. Суми);
С. Ю. РУБАН (м. Київ);
А. І. ТОРБА (м. Луганськ);
Д. Д. ЧЕРТКОВ (м. Луганськ).

Свідоцтво про державну реєстрацію **КВ № 15233-3805P** від 15 травня 2009 р.

Друкується за рішенням Вченої ради
Луганського НАУ.

Науковий вісник включений до переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт (з постанови президії ВАК України від 1 липня 2010 р., № 1 – 05/5).

UDC 631.5/9(06)+636(06)

Scientific herald of the Lugansk National Agrarian University. Series: “Agricultural Sciences” // Edited by V. G. Tkachenko. – Lugansk: “Elton-2”, 2012. - № 36. – 258 p.

The scientific herald the results of the agricultural sciences problems scientific researches conducted by the scientists, postgraduates and employees of the Lugansk National Agrarian University and other higher educational establishments and scientific research institutions.

Editorial Board Head

the rector of the University, Doctor of Economic Sciences, Professor **V. G. TKACHENKO**

Deputy Head of the Editorial Board

scientific work prorector, Doctor of Technical Sciences, Professor – **M. V. BRAGINETS**
Technical secretary – **L. I. SOKOLOVA**

Series – “Agricultural Sciences”:

Editorial board Head – **I. V. KIRPICHYOV**
Deputy Head – **V. S. LINNIK**
Executive secretary and responsible for the edition of the scientific herald – **A. A. GUBAREV**

Members of the editorial board:

M. I. DRANISCHEV (Lugansk);
M. Y. EFIMENKO (v. Chubinske);
M. I. KONOPLYA (Lugansk);
V. Y. AFANASENKO (Lugansk);
A. I. DENISENKO (Lugansk);
G. P. KOTENDZHY (Sumy);
S. Y. RUBAN (Kyiv);
A. I. TORBA (Lugansk);
D. D. CHERTKOV (Lugansk).

State registrations certificate **КВ № 15233-3805P** of May 15th 2009.

Printed in decision of Scientific advice of the
Lugansk National Agrarian University.

Edited by Academic Senate decision to the list of the professional Ukraine’s editions, where the dissertation papers results may be published (according to the presidium resolution of HAC of Ukraine of July 1st 2010, № 1-05/5).

21	Любимов М. В., Гелюх В. М. КОРЕЛЯЦІЙНІ ЗВ'ЯЗКИ ОЗНАК ПРОДУКТИВНОСТІ У СОРТОЗРАЗКІВ НУТУ В УМОВАХ СХІДНОГО СТЕПУ УКРАЇНИ В 2010 - 2011 РР ВИВЧЕННЯ	101
22	Попитченко Л. М., Барановський О. В. ВПЛИВ АГРОМЕТЕОРОЛОГІЧНИХ УМОВ НА ЕЛЕМЕНТИ ПРОДУКТИВНОСТІ ЗЕРНОВОГО СОРГО НА СХОДІ УКРАЇНИ	104
23	Решетняк М. В., Косонова Т. М., Ганзіт Ю. А., Легкодух А. А., Фурсо В. Н., Малихин І. І. <i>OROBANCHE CUMANA WOLL</i> В ПОСІВАХ СОНЯШНИКА І БОРТЬБА З НЕЮ	107
24	Скворцов І. В. ВПЛИВ СТИМУЛЯТОРІВ РОСТУ НА РОЗВИТОК СІЯНЦІВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ	111
25	Скокова Г. І. ТИПИ ПАГОНОУТВОРЕННЯ РОСЛИН ЛУКІВНИХ МАСИВІВ КОНДРАШЕВСЬКОГО ЛІСНИЦТВА	115
26	Старченко С. В., Гелюх В. Н., Денисенко Е. Г., Стрельцова Р. Г., Федоренко Е. М. ФІТОСАНІТАРНИЙ МОНИТОРИНГ ЗАХІДНОГО КУКУРУДЗЯНОГО ЖУКА В ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	119
27	Старченко С. В., Гелюх В. М., Денисенко О. Г., Стрельцова Р. Г., Федоренко К. М. ДИНАМІКА РОЗПОВСЮДЖЕННЯ АМБРОЗІЇ ПОЛИНОЛИСТОЇ У ЛУГАНСЬКІЙ ОБЛАСТІ	122
28	Стрельцова Р. Г., Гелюх В. М., Денисенко О. Г., Старченко С. В., Козел Ю. Ю. ПРОДУКТИВНІСТЬ ГОРОХУ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД НОРМ ВІСІВУ ВПЛИВ НОРМ ВІСІВУ В УМОВАХ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ	126
29	Сулов О. А., Денисенко А. І., Старченко С. В., Савелова С. А., Карпенко О. О., Красевський А. М. БІОЛОГІЧНИЙ МЕТОД КОНТРОЛЮ ШКІДНИКІВ ЗАПАСІВ ПРИ ЗБЕРІГАННІ СОНЯШНИКУ	131
30	Тарасов В. І., Джос А. М. ЕРОЗІЙНО-АКУМУЛЯТИВНИЙ ПРОЦЕС НА УЛОГОВИННІЙ МЕРЕЖІ СХИЛОВИХ ЗЕМЕЛЬ І ОЗНАКИ ЯРОУТВОРЕННЯ	136
31	Тимошин М. М., Токаренко В. М., Стотченко В. Ю., Решетняк М. В., Барановський О. В. АГРОФІЗИЧНІ ВЛАСТИВОСТІ ОРНОГО ГОРИЗОНТУ В ЗАЛЕЖНОСТІ ВІД СПОСОБІВ ОСНОВНОГО ОБРОБІТКУ ҐРУНТУ	140
32	Токаренко В. М., Решетняк М. В., Гайова С. В. АНАЛІЗ СТРОКІВ ПРОВЕДЕННЯ ВЕСНЯНО-ПОЛЬОВИХ РОБІТ В ЦЕНТРІ ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЗА ПЕРІОД 1987 – 2011 РОКИ	143
33	Торба А. І., Грибачова О. В., Соколова Н. О., Логачова Т. В., Мазалов О. В. СТРУКТУРА, СУЧАСНИЙ СТАН ДЕНДРОПАРКУ ЛУГАНСЬКОЇ АГРОЛІСОМЕЛІОРАТИВНОЇ ДОСЛІДНОЇ СТАНЦІЇ	147
34	Торба А. І., Скворцов І. В., Грибачова О. В., Фоменко Т. М. ВПЛИВ СХЕМИ ПОСІВУ НА РОЗВИТОК СІЯНЦІВ СОСНИ ЗВИЧАЙНОЇ	152
35	Тохтарь К. І., Митрошин А. М., Тимошин М. М. ВІДПОВІДНІСТЬ ВВЕДЕНИХ ДО РЕЕСТРУ ГЕРБИЦІДІВ РЕГЛАМЕНТАМ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ	155
36	Шевченко А. М., Тимошин С. М. СУЧАСНИЙ ЕТАП СЕЛЕКЦІЙНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ РОСЛИН ЗЕРНОВОГО ГОРОХУ	159
37	Шевченко А. М., Шевченко І. А. ВИСОКОАДАПТИВНИЙ СОРТ СОНЯШНИКУ СОТНИК	165
Розділ 2 – ТВАРИННИЦТВО		
38	Бірюкова О. Д., Копилова К. В. ХАРАКТЕРИСТИКА ПЛЕМІННИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНСЬКОЇ ЧЕРВОНО-РЯБОЇ МОЛОЧНОЇ ПОРОДИ	168
39	Вакулєнко Ю. О., Бородай В. П. ДИНАМІКА РОСТУ РЕМОНТНОГО МОЛОДНЯКУ КУРЕЙ ЗАЛЕЖНО ВІД РОЗМІЩЕННЯ У КЛІТКОВИХ БАТАРЕЯХ	173
40	Голова Н. В., Дідович А. П., Голубець О. В., Вудмаска І. В. ЖИРНОКИСЛОТНИЙ СКЛАД МОЛОКА КОРІВ ЗА ДОДАВАННЯ ДО РАЦІОНУ СЕЛЕНІТУ НАТРІЮ ТА СЕЛЕН-МЕПІОНІНУ	176
41	Грицай А. П., Чертков Д. Д. БИОЛОГИЧЕСКИЕ И ХОЗЯЙСТВЕННЫЕ ОСОБЕННОСТИ РЕМОНТНЫХ СВИНОК ВЫРАЩЕННЫХ В УСЛОВИЯХ МАЛОЗАТРАТНОЙ ТЕХНОЛОГИИ	181
42	Кавардаков В. Я., Семенов І. А., Бараников А. І., Кайдалов А. Ф., Гносвий В. І., Кандиба В. М. ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТВАРИННИЦТВА РЕГІОНІВ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ АНАЛІЗУ ЇХ ВИРОБНИЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	185
43	Каратеева О. І. ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ЛІНІЙНИХ ПРОМІВ ЕКСТЕР'ЄРУ КОРІВ РІЗНИХ ПОРІД ЗАЛЕЖНО ВІД ТИПУ ІНТЕНСИВНОСТІ ФОРМУВАННЯ ЇХ ОРГАНІЗМУ	194
44	Косов В. А. СУЧАСНИЙ СТАН СКОТАРСТВА ЛУГАНСЬКОЇ ОБЛАСТІ: ПРОБЛЕМИ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ	199

Шевченко А. М., Тимошин С. М.

СУЧАСНИЙ ЕТАП СЕЛЕКЦІЙНОГО УДОСКОНАЛЕННЯ РОСЛИН ЗЕРНОВОГО ГОРОХУ

Луганський інститут агропромислового виробництва НААН України, Україна

Рецензент: Кірпічєв І. В., доктор с.-г. наук, професор

Вступ

Забруднення навколишнього середовища та продуктів харчування шкідливими речовинами обмежує використання населенням екологічно безпечних продуктів. В теперішній час у всьому світі все більшу увагу приділяють високобілковим зернобобовим культурам, які визнали пріоритетними для отримання безпечної для харчування продукції та поліпшення навколишнього середовища. Включення їх у сівозміни сприяє підвищенню урожайності провідних зернових культур, зміцненню фінансового стану товаровиробників. Це зумовило збільшення виробництва зернобобових у світі за 1990-2005 роки на 12,5%. На жаль, в Україні, в основному через економічні та організаційні негаразди, їх виробництво зменшилось за цей період у 4,1 разу [1]. Значно знизилась посівні площі під горохом – з 1148 тис. га у 1992 році до 270 тис. га у 2009. Хоча у світовому виробництві серед 11 найбільш поширених зернобобових культур у 2009 році горох за посівними площами (6158,6 тис. га) займав шосте місце, за виробництвом зерна (10379,9 тис. т) – четверте, за виробництвом білка (2491,2 тис. т) – п'яте і за вкладом у світову економіку (3103,6 млн. дол.) – шосте місце [2]. Основний напрямок відродження посівних площ гороху в Україні має здійснюватися на якісно новому рівні з використанням сортів з підвищеною стійкістю рослин до стовбуріння та вилягання, стабільною урожайністю і високою якістю продукції, придатних для вирощування за технологією із застосуванням прямого комбайнування на збиранні урожаю.

Створення нових сортів гороху – традиційний напрямок селекційних досліджень Луганського інституту АГВ. Поетапне виконання програми селекційних досліджень по гороху дало можливість

вивести і передати на державне сортопробування більше 20 різноманітних за господарсько-біологічними якостями сортів гороху, з яких 19 в різний час були районовані або занесені до Реєстру сортів рослин України, Російської Федерації та інших країн [3]. Із створених останніми роками найбільше поширення у виробництві набули сорти листочкового типу Вінець та Луганський, а також високотехнологічні сорти з вусатим типом листа Комбайновий 1 та Степовик.

Провідна направленість селекційних досліджень з горохом на ближню перспективу – створення нових технологічних сортів, конкурентноздатних за господарсько-цінними показниками, з поєднанням в одному генотипі, як правило, вусатого типу листа (ген *af*) та неосипності насіння (ген *def*).

Матеріал та методи досліджень

Основним джерелом вихідного матеріалу для селекції слугувала колекція гороху, яка сформована в Луганському інституті АГВ в обсязі 1069 сортозразків. Особлива увага приділяється вивченню та використанню донорів ознак, які сприяють підвищенню технологічності – оптимальні параметри висоти рослин з достатньо високим прикріпленням нижніх бобів, стійкість рослин до вилягання, висипання насіння, а також урожайності нових сортів, поліпшення якості продукції. Для класифікації зразків за поєднанням різних рівнів прояву ознак архітекτονіки та продуктивності рослин, а також відпрацювання параметрів моделі нових сортів гороху використано метод кластерного аналізу [4]. Основним методом створення нових сортів прийнята міжсортна та ступенева гібридизація з наступним багаторазовим індивідуальним добром і всебічною оцінкою селекційного матеріалу. Створені в місцевих умовах

константні високотехнологічні селекційні номери гороху, як правило, більш конкурентоздатні в порівнянні з переважною більшістю сортотварів колекції. Тому результати їх вивчення у попередньому та конкурсному сортопробуваннях використані для розробки параметрів сучасних модельних високотехнологічних сортів гороху.

Результати та обговорення

Аналіз селекційного матеріалу гороху, який у 2009-2010 роках проходив вивчення у конкурсному та попередньому сортопробуваннях, виявив здатність відселектованих форм протистояти вилягання за умови поєднання вкороченої стерильної частини рослини з вкороченою (кластер 2 та кластер 6) або довгою фертильною частиною (кластер 3) (рис. 1).

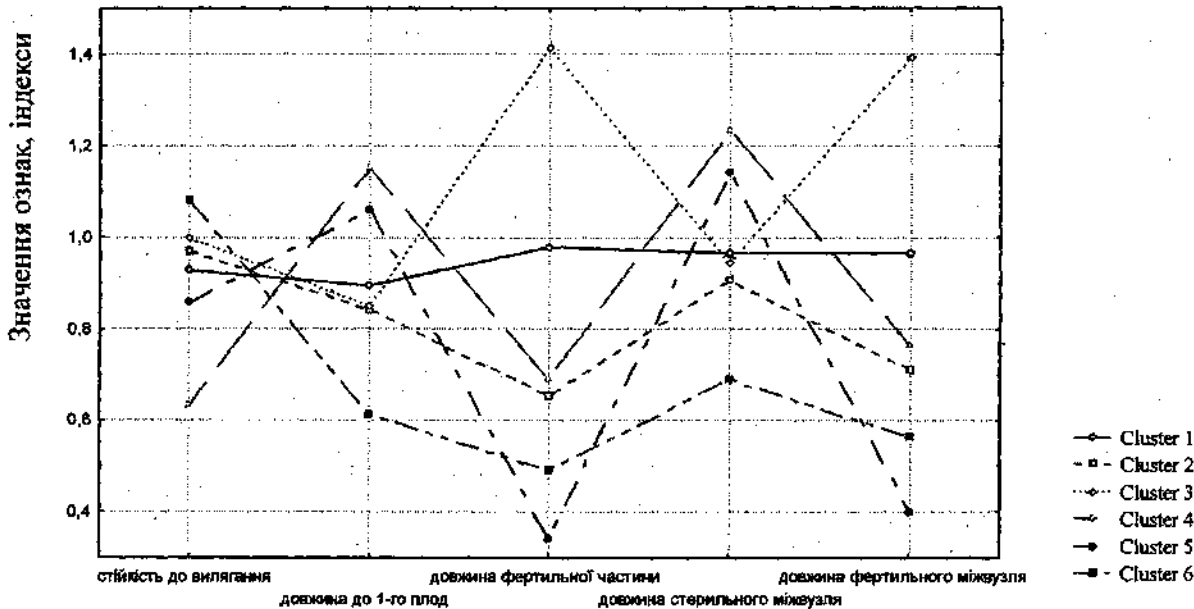

Рис. 1. Профіль елементів структури стебла різних типів селекційних номерів гороху (2009-2010 рр.)

Залежність стійкості до вилягання найбільшим чином пов'язана із висотою прикріплення нижнього бобу, яка носила негативний характер ($r = -0,500$). Але зростання довжини фертильної частини, навпаки, позитивно впливало на підвищення стійкості до вилягання ($r = 0,330$). Це пов'язано з тим, що довга фертильна частина селекційних номерів з кластеру 3 поєднана із вкороченою стерильною частиною. Сполучення в одній рослині довгої та дуже довгої стерильної частини з середньою довжиною фертильної частини призвело до різкого зниження стійкості рослин до вилягання (кластер 5 та кластер 4). Національний стандарт у групі сортів з вусатим типом листка Харківський еталонний віднесений до кластеру 2, а стандарт нашої селекції Комбайновий 1 – до кластеру 1.

Більшість сучасних сортів гороху, що

знаходяться у Реєстрі, відносяться до напівінтенсивних. Тобто, підвищену продуктивність вони здатні формувати за умови доброго розвитку довжини стебла. Це, в свою чергу, призводить до зниження здатності протистояти вилягання, особливо в оптимальних за зволоженням умовах. Нагальною стає потреба у заміні таких сортів на інтенсивні. У проведеному аналізі умовам інтенсивних сортів відповідають селекційні номери кластерів 2 та 3, а саме №№ 89/06, 237/08, 363/07, 175/08, 377/08, 143/08, 229/07, 154/06 та ін. Сорти та селекційні номери напівінтенсивного типу відносяться до кластерів 1 та 5. Подальше вдосконалення напівінтенсивних сортів можливе за умови вкорочення фертильної частини, але робити це слід обережно, щоб уникнути небажаного зниження продуктивності, яке спостерігається в кластері 5. Нами створено ряд

селекційних номерів з поєднанням підвищеної продуктивності із вкороченою фертильною частиною - сел. №№ 167/06, 195/05, 196/05, 229/07.

Довжина рослини тісно пов'язана з розміром міжвузлів як в стерильній частині ($r = 0,903$), так і в фертильній ($r = 0,942$). Тому можливо прогнозувати розмір рослин сортів або селекційного матеріалу на ранніх етапах розвитку рослин, за їх енергією росту.

За продуктивністю, перспективу у використанні серед інтенсивних мають номери з кластеру 3, а серед напівінтенсивних – з кластеру 1. Проміжне значення мали селекційні лінії кластеру 4, але через низьку здатність їх рослин протистояти виляганням вони не можуть бути використаними у подальшій селекції на підвищену технологічність.

Селекційні лінії гороху, що проходять конкурсне та попереднє сортовивчення, сполучають в собі підвищену продуктив-

ність із стійкістю до вилягання ($r = 0,120$). Таке поєднання притаманне, перш за все, селекційному матеріалу з кластеру 4 (рис. 2). Цей матеріал має перспективи при створенні сортів інтенсивного типу. До нього увійшли селекційні номери - сел. № 89/06, 205/06, 175/08, 151/06.

Максимальну продуктивність показали селекційні лінії кластеру 3. За характеристиками архітекtonіки рослин вони можуть бути використаними при створенні напівінтенсивних сортів. Це селекційні номери 151/06 та 229/07. До цього ж кластеру належав стандартний сорт Комбайновий 1.

Аналіз продуктивності рослин показав, що її підвищення можливе за умов поєднання ознак "кількість насінин в бобі" та "маса 1000 насінин" на рівні стандарту Комбайновий 1. Національний стандарт Харківський еталонний через низьку виповненість бобів мав недостатню продуктивність. Він належав до кластеру 2.

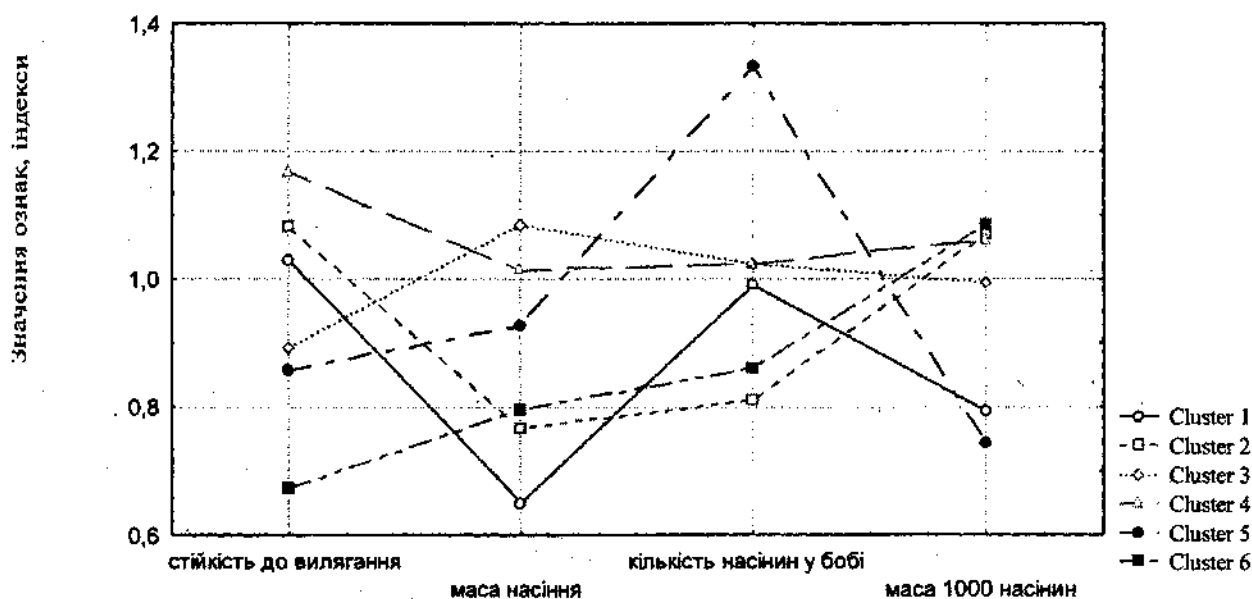

Рис. 2. Розподіл за типами поєднання елементів структури врожаю селекційних номерів гороху у конкурсному та попередньому сортовивченнях (2009-2010 рр.)

За даними вивчення селекційних номерів гороху у конкурсному та попередньому сортовипробуваннях у 2009-2010 роках нами були розроблені параметри модельних сортів за допомогою регресійного аналізу, які наведено в таблиці 1.

З цієї таблиці видно, що архітекtonіка

рослин модельного сорту напівінтенсивного типу та рослин сорту Комбайновий 1 має відмінності. Вони стосуються репродуктивної зони. Довжина фертильної частини залишається незмінною, але розмір фертильного міжвузля у модельного сорту вдвічі коротший. Це повинно бути

досягнуто за збільшення кількості фертильних вузлів. Подальше вдосконалення сортів напівінтенсивного типу повинно йти шляхом збільшення кількості насінин в бобі (до 5,2 штук) за збереження крупності насіння на рівні стандарту.

Модельний сорт інтенсивного типу, як

було зазначено раніше, має вкорочену стерильну частину та добре розвинуту фертильну. Сорт Харківський еталонний в цьому сенсі має недостатню довжину репродуктивної частини як за довжиною фертильних міжвузлів, так і за кількістю фертильних вузлів.

Таблиця 1

Характеристика параметрів елементів структури врожаю і стебла модельних сортів та стандартів гороху (2009-2010 рр.)

Ознаки	Комбайновий 1	Харківський еталонний	Модельний сорт	
			інтенсивного типу	напівінтенсивного типу
Довжина до 1-го плодоносу, см	45,3	34,4	39,0	43,2
Довжина фертильної частини стебла, см	3,1	2,4	1,8	2,9
Довжина стерильного міжвузля, см	2,9	2,5	2,5	3,2
Довжина фертильного міжвузля, см	1,7	1,4	0,9	1,2
Кількість насінин в бобі, шт.	4,0	2,9	4,8	5,2
Маса 1000 насінин, г	204,5	220,9	255,6	194,3

Зростання продуктивності інтенсивних сортів повинно відбуватися за поєднання підвищених рівнів ознак "кількість насінин в бобі" (до 4,8 шт.) та "маса 1000 насінин" (до 255,6 г).

Слід зауважити, що модельні сорти інтенсивного та напівінтенсивного типу мають практично рівні значення довжини стерильних міжвузлів за різної довжини до першого плодоносу. Це пов'язано із різною кількістю стерильних вузлів, а тому і приналежністю їх до різних груп стиглості. Перші повинні відноситись до середньоранніх, а інші до середньопізніх сортів.

В моделі технологічного сорту має гармонічно поєднуватися достатня висота стеблостою, підвищена міцність стебла, формування на ньому крупних з підвищеним потенціалом фотосинтезу прилистків, а на черешках листа – інтенсивно розвинутих вусів, які забезпечують зчеплення рослин в стеблості та підвищену їх стійкість до вилягання. За такою архітектонікою стебла коефіцієнт стійкості рослин до вилягання складає 0,70, що ці-

лком задовольняє вимогам до сучасних сортів. При цьому має бути чітко виражений фізіологічний тип детермінантності з гарантованою стійкістю рослин до стовбуріння в умовах достатнього забезпечення вологою під час вегетації рослин.

До таких параметрів моделі високотехнологічного морфотипу наближаються показники створеного в Луганському інституті АПА нового сорту гороху напівінтенсивного типу Меліор. Виведений він багаторазовим індивідуальним добором від схрещування сортів Данко (Республіка Татарстан) х Беркут (Луганська обл.). Різновид контекстум. Рослини середньорослі (висота стеблостою 75-90 см) (рис. 3).

Стебло просте, без антоціанової пігментації. Міжвузлів до нижнього плодоносу 14-16. Прилисток добре розвинутий, широкий, з помірною плямистістю (у Комбайнового 1 – нещільна) та наявним восковим покриттям. Тип листа вусатий з сильним формуванням та зчепленням вусів в стеблості, що забезпечує підвищену стійкість рослин до вилягання (8,3 бали). Квіток до дві на квітконосі, великі,

білого кольору. Боби середньої довжини (5-7 см), пергаментні, прямі або злегка зігнуті (у Комбайнового 1 – середньої зігнутості), по два на плодоносі. Насіння жовто-рожеве, округле, легко здавлене з боків, гладеньке, неосипне. Насіннева ні-

жка зростається з кожурою насіння. Після обмолоту на насінні залишається невелике шиповидне утворення, яке являє собою залишок насінної ніжки. Насіння без рубчика. Маса 1000 насінин 220-235 г.

Рис. 3. Рослина гороху сорту Меліор

Сорт середньостиглий (тривалість вегетаційного періоду 75-90 діб). Стійкість до висипання насіння при повному дозріванні бобів висока, що зумовлено зростанням насінневих ніжок з кожурою насіння. Виділяється підвищеною посухо- та жаростійкістю (8,5 балів), стійкістю до ураження основними хворобами (8,2 балів). Має потенціал урожаю насіння 5,0-5,5 т/га. Вміст білка в насінні 25,1-29,8. Перевищує сорт Комбайновий 1 за урожайністю насіння (на 0,25-0,39

т/га), вмістом білка в насінні (на 0,7-2,4%), комплексом продовольчої якості насіння. Придатний для вирощування за технологією з прямим комбайнуванням на збиранні урожаю насіння. За підсумками держсортотипування занесений до Реєстру сортів рослин України на 2012 рік з рекомендацією для вирощування у зоні Степу.

Сорт Меліор добре реагує на внесення мінеральних добрив. Кращі попередники – озима пшениця або ярі зернові. Термін

сівби – самий ранній при дозріванні ґрунту. Норма висіву – 1,2 млн/га схожого насіння. Глибина заготання насіння 5-6 см. Рослини потребують захисту від шкідників – попелиці та брухусу обробкою посівів БІ-58Н (0,5-1,0 л/га) або карате (0,07-0,1 л/га) на початку цвітіння і через 5-7 діб. Основний спосіб збирання урожаю – пряме комбайнування при повному дозріванні бобів і вологості насіння 16-18%. При засміченості поля бур'янами – роздільне збирання.

Висновки

1. Для науково-методичного забезпечення сучасної селекції зернового гороху

розроблені параметри модельних сортів напівінтенсивного та інтенсивного типів з поєднанням в одному генотипі ознак підвищеної стійкості рослин до стовбуріння та вилягання, що зумовлює придатність до механізованого вирощування, а також комплексним покращенням показників стабільності урожайності та споживчих якостей продукції.

2. В якості практичної реалізації цих теоретичних напрацювань виведений новий сорт гороху Меліор, занесений до Реєстру сортів рослин України на 2012 рік для вирощування у виробництві по зоні Степу.

Література

1. Бабич-Побережна А. А. Формування та використання вітчизняних і світових високобілкових рослинних ресурсів: Автореф. дис. д.екон.наук. – Київ, 2007. – 32 с.
2. Бабич А. О., Бабич-Побережна А. А. Стратегічна роль сої у розв'язанні глобальної продовольчої проблеми // Корми і кормо виробництво: Міжвідомчий тематичний науковий збірник. - Вінниця: Інститут кормів НААН, 2011. - № 69. – С. 11-19.
3. Шевченко А. М. Напрямки та результати селекції гороху на Луганщині // Селекція і насінництво. Міжвідомчий тематичний науковий збірник. Вип. 90. – Харків, 2005. – С. 119-130.
4. Факторный, дискриминантный и кластерный анализ: Пер. С англ. / Ким Дж. О., Мюллер Ч. У., Клекка У. Р. и др.. – М.: Финансы и статистика, 1989. – 215 с.